

МҮНӨӨДЭР—СОВЕТСКЭ КОНСТИТУЦИЙН ҮДЭР

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТНИ

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 288 (9735)

1961 оной декабриин 5, вторник

Сэн 2 мүнгэн

БҮГЭДЭ АРАДАЙ ЗАСАГ ТҮРЭ МАНДАГ ЛЭ!

Советскэ Конституци—дэлхэй үзэсн түрүүн байгуулагдасан социалист гүрэнэй Үндэсн мүн. Совет арадай туйлагуудыг илалтануудыг мүн үзэсн батдахан, алтан үдээр бэшгэдээн энэ Хуу-гарааһаар 25 жэлэй өй мүн гүйсэб. Энэ өхэ һайн Совет орон гайхамшагта хэрэгүүдэй оршон байдал-КПСС-эй XXII съездын бата-һаан агууеж Программын ний орон дотор 20 жэлэй да Коммунизм гол түлэб ууха тусэб дүүргэхын тэмсэлэй дэлгэрмэ байһан байдалда тэмдэглэж бай-

снэ демократи! Ажалша зоние нимэ олоорн засаг түрээ эрхилхэ хэрэгтэ хабадуулжа бай-хан капиталы гүрэн байхагүй!

КПСС-эй шэнэ Программа соо советскэ обществын, социалистическэ демократин, гүрэн түрүн хүгжэлтын саашанхи хараа зам марксистско-ленинскэ эсэн мэр-гэн теорин гэгээн гэрлээр гэр-лэтүүлэгдэб. Коммунизмын үедэ гүрэнэй засаг захиргаанууд обществой нийтээр эрхилхэ коммунист ёһоной зургаанууд бо-лон хүгжэхэ болоно. Тиммээсэ засаг түрээ хүтэлхэ хэрэгтэ ажалша олонитые хургаха, бу-ри олоор хабадуулжа гэснэ мүн-өөдэрэй зорилго болонохй. Ник-тын организацинуудай, тэр тоо-до Советүүдэй, профсоюзүүдэй, кооперативүүдэй, комсомолой хү-дэлмэридэ олонитые эдбхитэй-гээр хабадуулхыг түрэл пар-тийнай Программа хараална.

Энэ талаар Советүүдэй үүргэ өхэ. Мүнөө Советүүд нийтын ажал-буулгада хурхаа оломи-лон хүнүүдэй бодото хургуули болонохй. Тиммээсэ энэ хургуу-лида улам олон хүнүүдэй хурма-гархын тулаада Советүүдэй де-путатуудай гурбанай нэгэ ху-биие хуналта бүхэндэ нэлгэжэ байха гэснэ заагдана. Мүн соци-алистическэ демократи саашаа да-дэриг хургаха, үргэдэгдэжэ байха, депутатуудай, Советүүдэй хүдэлмэри хаймаа-ха, эрхэ ба уялануудын улам өхэ болохо гэжэ мэтэ хэмжээнүүд бөөмүүлэгдэхэ байна.

Эдэ бүгэдэ хэмжээнүүдэй үг зорилгоны юуб гэбэл, коммунистическэ обществог хүтэлбэрлэхэ хэрэгтэ совет хүнийе хургаха ябадал болоно. Тиммээсэ нутагай Советүүдэй хүдэлмэри улам хайжаруулжа, ажалын, совет культурын һалбаринуудыг хү-тэлбэрлэхэ үүргэ болон харюу-салгынь дээшлүүлхэ, үдэр бү-рин тухаламша үгэжэ байха зо-рилго партинай, советскэ ор-гануудай урда табигдана.

Советскэ Конституци ажалшан зондо үргэн өхэ политическэ сү-лөө, агууежэ эрхэ үгөө. Совет хүн ажаллаха, амарха, хурхаа, үгэрхэдөө гүрэнэй тэдхэмжэд гархаа эрхэтэй. Эдэ эрхэнүүд гансахан саарһан дээрэ бэшгэдэи бэшэ, харин бодото амбабайдал дээрэ бөөмүүлэгдэжэ байдаг. Ажал гэснэ хүнэй зол жаргал гэжэ капиталыс ороной зондо хэлэзэ наа, тэдээр үнэншэхгүй байха. Харин манай ороной амалшад энэниие мэдэрхэлээ гадна, үдэр бүрингөө амаһуу-дал дээрэ үзэжэ, маргажа бай-даг. Манайда ажал гэснэ нэрэ хүндын, баатаршалгын хэрэг болонохй. Саашаа совет хүнэй амбабайдалда ажал бүри гүнзгэ-й ухатай болохо, хүн ажал хэн-гүй байха шадахаа болихо юм. Имагтал имэ заншалтайгаар со-вет хүнийе хүмүүжүүлхэ зорилго

ЭМЖИТЭЙГЭЭР...

Убэлэй шэмэрүүн хүйтэн сагай ерөөшье, Кабанскын Карл Марскын нэрэмжэтэ колхозой заганаһад эршэм-тэйгээр ажаллана. Тэдэнэр үг-лөөнэй үүрэй хираанаар ажалдаа гаража, мүйһэн до-роооо загана баридат.

Олзотой гэртээ бусахын ту-ла хаана, ямар газарта за-гана олон байха гэжэ тухайл-хашуулаха. Дүй дүршэлтэй заганаһад энэниие һайн мэд-лэдэг. Жэшээлхэдэ, Александр Романовай даадаг бригада ходоодо олзотой бусадаг. Тэд-нэр ноябрь соо 400 центнер һайн шанартай загана бари-жа, гүрэндөө тушаагаа.

«Бидэнэр яахадаа Романо-вай бригадынхиднаа гээгдэ-нэбиди, эмхитэйгээр ажал-лаа» гэжэ Иннокентий Мос-оров өөрынөө бригадын гэ-шүүдтэ хандаа һэн. Бригада-нуудай хоорондо социалист мүйсөө үргэнээр дэлгэрүүл-һэнэй ашаар заганаһад һайн дүн туйлана. Бэе бөөһө гээг-дэнгүй ажаллахые оролдоһон тус бригадынхид ноябрь соо 350 центнер загана барья. Владимир Сушневой бригада түрүүшүүлхэ өхэ гээгдэнгүй, 300 гаран центнер загана гү-рэндөө тушаагаа.

Колхозой заганаһад пар-тийн XXII съездын шийдхэ-ринүүдтэй танилсажа байха-даа өөрынөө ажал хэрэгые согсолон хаража үзэнэ. Тин-хэлээ тэдэ бии байһан арга боломжонуудаа дүүрэн хэрэг-лэхэ, урдаа табигдһан зо-рилгонуудаа нэрэтэй түрэтэй-гөөр дүүргэхэ гэжэ шийдээ. Тингээд энэ жэлэйнгээ 4-дэхи кварталай түсэбтэ 200 про-цент болзорһоон урид дүүр-гэб. 360 центнерэй орондо 800 центнер тушаанхай.

Совет Хуулины наран доро урагшаа, коммунизм тээшэ бата наидантайгаар дабшял, нүх-сүүд!

Нугаршагүй зоригой шалгалта

Наһажаал хонишон Дол-горжаб Банзаракцаевна Чи-митоватай уулзаха, тэрэнэй ажал хэрэгтэй танилсахада йаала һонирхоомор байба. Энэмай 1930 онһоо хойшо Сэлэнгын Тельманей нэрэм-жэтэ колхозой мал ажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. Энэ эхэнэрэй үе наһан соогоо түлжүүлһэн хони малые тоо-лохо болоо наа, 12 мянган толгой болохо юм. Тин хэ-дэн арбаад тонно һайн ша-нартай нооһо түрэл орондоо тушаагааг.

Түрэл колхозойнгоо эгээл олзотой ажахы болохо хонин ажалые хурдан түрэнээр хүгжөөхэ хэрэгтэ Долгоржаб өөрынөө хубитые мүнөө-шье оруулалсаһаар. Ёһотой ажалша бэрхэ хүнэй шэнжэ шанар нимэл даа. Тэрэнэй туйлаһан амжал-

ХИХИР ЖЭГДЭХЭНЭР ТАРААГДАЖА ДЭБЛИГ-ДЭНЭ, ДАБ ДЭЭРЭ

Һара соо эдлюлжэ хүрэхэ үб-һэ, һолоомоо зөөгдөнхэй, али бүхы юумэнь тоботой зохи-д. Хонидой олоороо хурьгалха үедэ хэрэгдэгдэхэ алибаа хэрэгсэлүүд, клеткэнүүд сүм бэлдэгдэнхэй.

Долгоржаб Чимитоватай ажал хэрэг, түсэб хараатай танилсахада баясамаар. Һаяхан үнгэрһэн Сэлэнгын аймагай партинай эдбхитэ-дэй суглаан дээрэ коммунист хониншон нүхэр Чимитова ингэжэ мэдүүлээ:

— Новосибирскдэ үнгэрһэн хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаанда хабаадажа, түрүү хониншонд хэлһэн үгые ан-харалтайгаар шагнаа, ажа-хын тоосоондо орон манай хониншонд дүй дүршэл тэндэ дэмжэгдээ. Сибирь хадаа орооһо тарья, мяха, һу элбэ-дэлбэгээр абадаг газар боло-хо ёһотой. Энэ зорилгые си-биринхид лэ бөөмүүлжэ ша-даха байна. Сибирь хизаа-раа бүри баян дэлгэр болго-хо хэрэгтэ өөрынөө хубитые оруулалсахын тула 100 эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абажа, гарзада оруулангүй-гөөр түлжүүлхэ, хонин бүри-һөө гурбан килограммнаа доошо бэшэ нооһо хайшал-хаб.

Дүй дүршэлтэй хониншон Чимитова абһан уялгаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэ-хэл байха.

Р. Балданов, манай корр.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Клюевскэ модондой заводой хүдэлмэришэд энэ жэлдэ эр-шэмтэй байһаар ажаллана. Партинын XXII съездын хүнд-лэлдэ ажалал вахтада жаг-саһан тус заводойхид абһан уялгаа хэрэг дээрэнэ бэ-лүүлнэ. Тэдэнэр ноябрийн 27-до валовой, товарна продук-ци гаргаха энэ жэлэйнгээ түс-эбтэ 100 процент дүүргэбэ. Тинхэлэ 10 һарын түсэбөө гадуур 140

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Жэлэйнгээ түсэбөө гадуур 200 кубометр модон хайрса-гуудые хэһэн модо болбосо-руулгын цехинхид завод соо-гоо түрүүлнэ. Рама хэгшэд Иннокентий Попов, Лев Шеб-ров, Петр Кузнецов, хүдэлмэ-ришэн Гарма Вандалана бо-лон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг.

Маяг дотор үнгэрэгдһэн энэ семинар КПСС-эй XXII съездын шийдхэбэринуудые амжалттайгаар бөөмүүлсэ-хөө байһан колхоз, совхозу-дай ажал хүдэлмэридэ ехэ ту-ла болохо гэжэ һанагдана.

Г. Цыдыпов, хүдөө бэшэгшэ.

Кяхтын аймаг.



Бодотоор бээлүүлхын түлөө нэгэн дуугаар абтабал ТАСС-эй фотохронико.

1962 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

Партийн XXII съездын нэ-рэтэй түрэтэйгөөр утгаһаар зоригжон Улан-Удын мо-дондой заводой хүдэлмэри-шэд һара бүхэндэ ажалал амжалта туйлаһаар. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр ажа-лайнгаа эршые зааханшье һулахангүй ажаллажа, ва-ловой, товарна продукци гаргаха ноябрь һарынгаа түсэб болзорһоон хоёр хо-ноогоор урид дүүргэб.

Заводой цех, халаануудай хоорондо дэлгэрһэн мүйс-сөөндэ модо болбосооруул-гын цехинхид түрүүлһээр. Тус цехинхид долоон жэлэй гурбадахн жэлэй түсэбтэ ноябрийн 27-до дүүргэжэ, мүнөө 1962 оной түсэбөө ажаллажа байна. Арбан һара соо тэдэнэр ажалын-гаа бүтээсэ 14 процентээр өхэ болгоо, бүтээг гаргадаг продукциянаа өөрын үнэ сэнгые 3 процентээр доо-шолуулаа. Бүхыдөө заво-

дой хүдэлмэришэдэй ажа-лай бүтээсэ дунда ээргээр 104 процент болонхой.

Модо болбосооруулгын цехын Михаил Тимофеевэй хүтэлбэрлэдэг бригада жэ-шөөтэ ажалараа суурхана. Тэдэнэр энэ жэлэй түсэбтэ үнэ дүүргэб юм.

Социалист мүйсөөндэ шалгаржа гараһан хүдэл-мэришэд ажалал уларна вахтые үргэлжэлүүлһээр. Слесарьнүүд Альберт За-гайнов, Михаил Михайлов-ский, Петр Казаков болон бусад үдэр бүрингөө даа-барие 120—130 процент-һээ доошо бэшээр дүүргэнэ. Рама хэгшэд Василий Шкор, Николай Мартемья-нов, Владимир Никифоров гэгшэд халаанайнгаа даа-баринаа гадуур үдэр бү-хэндэ 10—15 кубометр хо-роодэмэл модо бэлдхэнэ.

Мүнөө заводой хүдэлмэ-риншэд партинын XXII съез-дын шийдхэбэринуудтэй өхэ анхаралтайгаар танил-сажа, нэгэн дуугаар һай-шаанад. Тингэжэ тэдэнэр саашаадаа бүри һайнаар ажаллажа, коммунизмын материально-техническэ үн-дэһе һуури байгуулжа хэ-рэгтэ өөһэднүүд хубитые оруулжа байһанаа мэдүүл-нэ.

Д. Аюшеев.

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ АНДАЛДАНА

Аймагай түрүүшүүл, мэргэ-жэлтэд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрлэгшэд һаяхан Ку-дарын совхозой түб тосхондо сугларжа, һонирхолтой сем-нарта хабаадаба. Тэдэнэр га-хайн фермэнүүдые амараар оньһожоруулжа, тугалнуудые олоорн байлгажа харуунал-ха арганууд тухай совхозой главна инженер нүхэр Кушпа-ревой, мүн энэхид главна зоо-техник нүхэр Артомонов гэг-шэдэй, таһаа шубуунай фер-мэнүүдые оньһожоруулжа ту-хай Тамирай «Родина» колхо-зой түрүүлгшэ И. Агафоновой лекци шагнаад, малай фермэ, гүүртэнүүдээр ябажа, ажал хүдэлмэринэй дүй дүр-шэлтэй танилсаһан байна.

Кударын совхоз туршал-гын-жэшөөтэ ажахы болго-лоһоор уншые болоогүй. Тин-гэбшье нилээд өхэ хүдэлмэ-ри ябуулагдаа. Эндэхид мяха абалгы дээшлүүлхэ зорилго табяда, ажаллаа өхээр онь-һожоруулжа байнхай. Байгна онь 5 мянган гахайн байха байра баригдажа, ууралаар дулаасуулагдааг болгодобо. Досоон тэжээл буйлуулдаг кухин түхээрэгдһэн байха юм. Бэлдэгдһэн тэжээлын тус-хай транспортёроор гахайнуу-дай хашалганууд соогурхи хообоонуудта тараагдажа үтгэ-нэ. Ингэжэ ажаллаа хүнгэдхэ-тэнигөө ашаар тус совхоз гахайн мяха элбэгээр абадаг, тинхэдэ абһан мяханай өөрын үнэ сэнгые химдаруул-даг болоо.

Малай ашаг шэмэ абалга ямар аргаар дээшлэхэ, залуу малые яажэ түлжүүлхэ тухай семинарта хабаадагшад дэл-

гэрэнгээр хэлсэбэд. Жэлдээ 2,5—3 мянган литр һу үгэдэг үнээтэй байхын тула үүлтер һайжаруулжа, тугалнуудые баһаһаан зүбөөр түлжүүлжэ шуухала байһанинхэй элитэ. Энэ асуудалай совхозойхид анхаралаа өхээр хандуулна. Үнгэрһэн намар нэгэдэхи от-деленид 300 гаран тугалы багтаамжатай байра ба-ригдажа ашагдалгада оруу-лагдаа. Тэрэнэ досоогоо ту-галнуудай байха дүрбэн өхэ таһалгатай, автоһулууртай юм. Үбэлдөө тугалнуудта хо-лоомоор зузаан дэблхэр хэг-дөө байхаар таһалгануудын түхээрэгдһэнхэй. Тинхэлэ ха-рууналгадажа байһан тугал-нууд тусгаар түхээрэгдһэн сахануудта тааруулагдаһан угжануудһаа һу хүхэдэг бол-годоо.

Иимэ түхээрэлгын бэлдэгд-һэнэй ашаар нэгэ хүн 100 ту-гал харууналха аргатай болоо. Ажалшад хэһэн хүдэлмэрин-гөө ээргээр түлөөһе абаха гу-римтай. Жэшэнь, тугалһан бүхэн харууналда тугалнуу-дайнаа шэгнүүрые үдэр бү-ри 600 граммһаа доошо бэ-шээр нэмэгдэ наа, һарадаа 108—110 түхэриг салин абаха байна.

Мүн «Родина» колхозой та-хашад дүй дүршэл тухайгаа сугларагшадта һонирхолтой-гоор хөөрбэ. Эндэхид ойрын жэлүүдтэ таһаануудайнгаа тоо 30 мянга болохо, таһаа бүриһөө 100 үндэгэ абажа байха хүсэлтэй. Тингэжэ жэл бүри 700—800 мянган үндэгэ тушаахаар, өөрын үнэ сэнгые горьтой химдаруулжа ха-раална. Хэрбээ энэ жэлдэ аб-таһан үндэгэнүүдэнь сэн ар-банай 49 мүнэгтэ байгаа наа. 25 мүнэгтэ орогтоо химдар-ха болоно.

Аймаг дотор үнгэрэгдһэн энэ семинар КПСС-эй XXII съездын шийдхэбэринуудые амжалттайгаар бөөмүүлсэ-хөө байһан колхоз, совхозу-дай ажал хүдэлмэридэ ехэ ту-ла болохо гэжэ һанагдана.

Г. Цыдыпов, хүдөө бэшэгшэ.

Кяхтын аймаг.

20 жэл соо химин индустрийн продукция имээр өхэ болохо:

- 17 дахик түхай
- синтетическэ дабшай, пластическа масса
- 60 дахик түхай
- хэмэл, синтетическэ утаһан
- 15 дахик түхай
- минеральна үтэжүүлгэ
- 9-10 дахик



ХАРААД, ШЭБШЭЭД ҮЗҮЙТ!

Тээсгэн ная Москвада Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXII съезд боложо, совет аравды коммунизмын илалта тээш эрид шууд зоригжуулаа.

Тээд хараад, шэбшээд үзүйт! Съездын баталһан КПСС-эй Програма дотор холын хараата ямар ехэ түсэб хараалагдаа гэшэб, марксизм-ленинизмын суртал али тухай ехэ шэнэ шэнэ гүн удхата теоретическэ нэмэлт оруулалтаар баяжаа гэшэб!

Амгалан байдал, Ажал, Эрхэ сүлөө, Алдн тэгшэ эрхэ, Аха дүүгүй холбоон болон зол жаргал хангаша гэшэн нагнн үгэнүүд гансал манай ороной ажалалдайд бэшэ, харин бүхэ дэлхэйн түрүү хүн түрэлтэй омог һаналыс, үзэл бололыс гэгээрүүлэн батаруулаа. Коммунизм байгуулагш

арад түмэн Советскэ Конституциин заяалан туг доро, тэрэнэй үршөөлн эрхээр зоригжохо, ажахыдаа, соёл культурадаа, ажауудалдаа асарн ехэ амжалта туйлаа, ерээдүйн гэгээн туяата коммунистическэ общество тээшэ омог до-роунаар давшан ябана. Жэл, хоног үнгэрхэ тума үшөө ямарар жаргахайбди.

Имэ гоё найхан зол жаргалта сагта түрэнн, коммунизмын үелэ ажауула, ажаллаха хуби заяатай байһан залуушуудла коммунизмын хэрэгтэй түлөө хаба соогоо хүдэлт, ажаллыг гэжэ урлалха дурин хүрэнэ. Ажал хэжэ эрхэ гэгээнмэй Конституцияар олгогдоһон эгээл нагнн эрхэ.

И. Дадуев, РСФСР-эй, БурАССР-эй габьяата багша.

Бөө зэһэн бэлдэхэб!

1942 он. Ахайнгаа армид абажа, Эсэгэ ороноо фашист будимтарашадаа хамгаал-халаа сэхэ фронт мордоходоо, би ная хүлээрожо ябаа. Эсэгэ миний дайнда алуудла. Эжымнай 4 үхибүүтээ үлэ-һэн байгаа.

Гэр бүлмнэй ажабайдалда хэдхынс хүндэ үеын ушар-дагышэ наан, имгальт. Эхэ оронойгоо аша туһаар эрдэмтэй орёл өлөд дайнаа. Үн-гэрһэн бүйд эхэтэ дайнда эс-гэгээ алдһан хүн тулаада 1956 ондо Улан-Удн интернат-ху-гуулида абажа, гүрэнэй тэл-хэмжэ дээрэ хураха золтой байгаа.

Тээд хаанта засагай үелэ бага ажалтан гүүлдэг улаан сорбо бурят айлай үхибүүн яагаад гүрэнэй тэлхэмжээр эр-дэм ухаанай баян дээжэлэ хүртэхэ байгаа?

Совет эрхтэн бүхэн хураха

Тад ондоо жэшээнүүд

Манай Эхэ орондо эхэнэрүүд эрхшүүлтэй ади эрхэтэй. Энэ-нимэ нимэ баримтанууд гэршэл-нэ.

СССР-эй орден, медальнуудар 1 миллион 125 мянга гаран эх-нэрүүд шагнагданхай. Тэднэй тоодо социалис Аналай 2600 гаран Герой, 75 эхэнэр Советскэ Союзай Герой болоһон. Тийхэдэ 24 эхэнэр «Халуур ба Балта» гэр-һэн алтан медальнар хоёрдохоо шагнагдаа.

Манай эхэнэрүүд политическэ, культурна болон олонимын ажабайдалда эдэбхитэйгээр ха-баадагддаг. Жэшээл, 366 эх-нэр СССР-эй Верховно Советэй депутатаар хууагдаһан, 750 гаран эхэнэр Ленинскэ шанда хүртэһэн, 28 мянган эхэнэр эр-дэмэй нагидат, докторнууд болоһон байна.

Буржуазна гүрэнүүд «ёһотой эрхэ сүлөөтэ ороноудмн» гэжэ хайрхадаг. Нэгэ жэшээ абаад харабал, олон үгүгүгээр тэднэй хоолон магтаал эли боломо үгэ-хэл. Англин парламентада орой-лоо 28 эхэнэр депутатаар хууаг-даһан, тийхэдэ Америкын кон-грессэ миил 17 эхэнэр депу-татауд юм.

Агууехэ Эхэ оронойнай эрх-этэд үтэлхэдөө пенсид гарадаг. Эхэнэрүүд 55 наһа, хүндэ ажал хэдэг хүнүүд 50 наһа хүрэхэдөө пенсид бадаг.

Тийхэдэ капиталызын оро-нуудта илангаа эхэнэр хүнэй пенсид абаха гэшэ тиймэ бэлэ-хэн хэрэг бэшэ юм. Жэшээл, Ангилда—60 наһа, Америкэдэ—62 наһа, Голландидэ—65 наһа, Канадада, Норвегидэ—70 наһа хүрэхэдөө пенсид абаха хуулитай.

Үндэрхэн хүрмшингаа найханда Урлалша коммунизма дабиял!

АЛТАН ГЕРБ

Совет ажалша баатар арадай,
Соёлто, үнэншэ, шударгы арадай
Найрамдал сүлөөтэ социалис гүрэнэй
Нагннн хүлдэ—

герб тухай үгэлхэм.
Бүмбэгэр түхэрэн гербингээ тэг дунда
Бүмбэгсгэр дэлхэй һилэн мүнхэлөөбди.
Бүхы арадуудай ажал,

Бүрин эрхэ,
сүлөө,

Хадуурнай хурсал, балтаманай хүндэ—
Хамгай зохёохы ажалай хүлдэл!
Дэлхэйн хүдэлмэришээд бата нэгэдэл
Дэлдэн урлалнабди 44 жэлдэ.

Наран элшээ алтаруулан шэдэлээд,
Нармай гэрэл түгөөнэ хүн бүхэндэ.
Ашата Коммунизмын туяа энэ гээд,
Арад зон сэдхэхэл зүрхэндөө.
Гүндүү, шудхамал орооһото

найрамдал,
жаргалай түлөөбди.
хоолсонууд

Гүрэнэй гербыс орёон шэмэглэнэ.
Элдин газараймнай, золто

газараймнай

Эрдэни баян хэшэг лэ энэ.
Арюун торгон улаан тугууд
Арбай тарьяа бүхэлэн далбаа.
Арбан табан аха дүү республиканууд
Адлихан урагшаа омогдор дабшаа.
Тамга гербымнай зулайда улайран
Табан хушуун одон зангирана.
Хүрэнгэтэн гүрэнэй баяшуул

нохойрон,
Хүсээ бууран, хүрдэн далгирана.
Ашата багша Ильич Ленинэй
Абьяас генээрээ зохёон урлалһан
Советскэ Союзай ард түмэнэй

Сарюун арюунаар химгадан нарилһан
Эрхэ сүлөөтэ манай гүрэнэй
Эгүүридэ нагннн хүлдэ—герб

Агуу Коммунизм тээшэ замымнай
Алтаруулан толоруулаа хүртэйгээр.

Гунга ЧИМИТОВ

Социалистическэ демократие али бүхы
аргаар дэлгэрүүлэн хүгжөөхэ, гүрэннэй хү-
тэлбэрлгэдэ, ажахын болон соёл культу-
рын байгуулалтыс хүтэлбэрлхэ хэрэгтэ
бүхы эрхэтэдэй эдэбхитэйгээр хабаадаха
гээшэ, гүрэнэй аппаратай хүдэлмэринэй най-
жаруулаха, тэрэнэй анал-ябуулгын хойноһоо
арад зонй хиналтыс шангадхаа гээшэ ком-
мунизм байгуулаха үедэ социалис гүрэн тү-
рын хүгжэхэ гол хараа шэглэлын болоно.

КПСС-эй Програмаһаа.

БҮГЭДЭ АРАДАЙ ЗАСАГ

Үргэн далайсатгайгаар ком-
мунизм байгуулаха байһан Со-
вет гүрэнэй Үндэрхэн Хуули
болохо Конституциин Үлэрыс
баяр баясхалангай оршон
байдалда тэмдэглэжэ байна-
бди. Энэ үнгэрһэн түхэтэ ху-
гасаа соо манай Эхэ орон хүг-
жэн дэбжээ, Конституциин
мүнхэжүүлһэн социалистиче-
скэ демократи үшөөл үргэдэн
балараа. Социалистическэ де-
мократин гайхамшагта илал-
тыс КПСС-эй XXII съезд то-
до һоноройгоор тайлбарилла.

Советскэ Конституцияар ба-
тадхадан соносхогдоһон со-
циалис гүрэнэйманай засаг тү-
рэнэ Советүүд болоно. Зүг-
рөө Советүүд хадаа имгальт
социалистическэ демократин
хүгжэлтын үндэрхэ хуури дээр-
э улам бэхжэнэ, бүри бүгдэ
арадай засаг болон балар-
на. Энэ ушар тушаа КПСС-эй
XXII съездын найшаан абаһан
партиимнай Програма то-
дорхойлон харуулаа. «Эдэ Со-
ветүүд али бүгдэныс багтаа-
гша арадай эмхн, арадай нэгэ-
дэлэй бөлөл мүн... Тэрэнэй
ажа-ябуулгада арад зон
олоороо сэхэ хабаададаг» гэ-
жэ тэрэн соо бэшгэдэнэ.

Ингэжэл совет арад гүрэн
түрынгөө ажал-ябуулгада
эдэбхитэйгээр хабаадалсаха-
һаа эхилээд лэ Конституцияар
олгогдоһон эрхээс бүрин эл-
лэхэ нимэ ехэ хуби заяатай.
СССР-эй Верховно Советһээ
эхилээд лэ нутагай Советүүд
хүртээр, Советүүдэй түшгэ-
тулгуури болохо олонимын-
шыс эмхнүүдтэ али эргэ
олоороо ажаллан арадай
хабаадалсаха, засаг түрынгөө
шухала асуудалнуудыс шинд-
хэлснэ гэшэб? Иймэл ха-
даа Совет засагай ёһотойл
бүгдэ арадай засаг болоно.

Би хара баһаһаа хойшо
ажал хүдэлмэри улаан гараа-
раа хэжэ ябаһан юрын лэ хү-
дэлмэришэн гэшэб. Гансахан
лэ Ленинэй орденто Улан-
Удын паровозо-вагонно завод-
то 26-дахн жэлээ хүдэлжэ
байһаб. Тийхэ зуураа бар хү-



сөөршье, оньһого машини-
шыс бүтээхэ хүдэлмэриш-
хэд үзөөб.

Ажал гэшээ—нэрэ хүндэ
шэн габьяагай, алдар соёл
хэрэг ха юм даа. Ажалша
коммунистическэ общес-
тэй байгуулаха байһан оронойм
эгээл магтаалтай, эгээл
дэлэй гэшүүнишын мүн боло.
Бишье гүрэнэйгөө урл-
хуулиа үүргээр эрхмээр
бүсэлүүлхын хойноһоо
хүсэ шадалаа гаргалдаби.

Сугтаа хүдэлжэ байдаг
хэднн намда аймагтар
этигэл найдабарн үзүү-
1958 ондо СССР-эй Верхов-
но Советэй депутатад канда
болгожо дэбжүүлээ һэн. Э-
хадаа бүри юугээршье сэг-
шөгүй хэрэг бшуу. Эгээл
хүдэлмэришэн, гүрэнэй
юрын эрхэтэн байгаад, о-
нойнгоо засаг түрын дээдэ
дад хууагдаха, гүрэнэй
рэг хүдэлмэришэ хабаада-
ха гэшэ ямар ехэ зол жарг-
хуби заяан гэшэб! Тээд
ховно Советэй депуталууд
зүргэдэ минин ээргын жин-
ажалһан нүхэд олон гэшэ

М. Чернышев
СССР-эй Верховно Со-
вет депутат, Улан-У-
ПВЗ-гэй вагон-хабарсар
цехын фрезерош



Н. Алдаровай текст,
С. Балдуевай фото.

СОВЕТ ЗАСАГ—БАДАРАН МАНДААН ДЕМОКРАТИ МҮН

Советскэ Конституциин үдэр ха-
даа совет арадай баяр баясхалангаар
тэмдэглэдэг бүгдэ арадай һайндэр
мүн. Манай партиин, арадай, бүхэ-
дэлхэйн коммунист болон хүдэлмэри-
шэнэй хүдэлмэришээд түүхэдэ үзгэдэллэй
ехэ гайхамшагта ушарал болоһон
КПСС-эй XXII съезд боложо, агууехэ
Програма абаад байһан үе сагта
энэ Үдэрыс һайндэрлэжэ байһабди.

Манай ороной арад, дэлхэйн ажал-
лан зон съезд дээрэ үндэр дуугаар
баталан абаһан КПСС-эй шэнэ Про-
граммыс мүнөө үе сагай коммунистиче-
скэ манифест гэжэ омогдорхон нэр-
лэнэ. Коммунизмын материално-тех-
ническэ үндэрхэ хуури байгуулалһан
хараалагдаһан түсэбүүдэй асарн ехэ-
шыс, үргэн далайсатгайшыс байһан-
дан бүхы дэлхэй омогдорхон баясана.
Тээд түрэл партиингаа XXII съездын
шиндхэбэринүүдээр зоригжоһон со-
вет хүнүүд жааханшыс сагаа гээнгүй
орон дотороо коммунизм байгуулаха
тэмсэдэ хамсыгаа шаман ороно.

СССР-эй Конституци — манай гү-
рэнэй Үндэрхэн Хуули. Энэ хуули ха-
даа гүрэнэй үндэрхэ хуурын, тэрэн-
нэй одонимтын ба гүрэнэй байгуула-
лын гол ёһыс, совет бодото байдалай
шэнжэ шарныс баталан элэрхэйлнэ.
Тэрэ болбол совет арадай ажал
хүдэлмэрингөө аюулгыс эршэмтэйгээр
эрхлэхэ, соёл культурын баялгыс,
оюун ухаанай мэргэжэл шадбаринэ
сүм эдлэхэ, Совет ороной эрхэтэнэй
агууехэ эрхыс хамгаалаха замыс үг-
гэнээр нээжэ үгэнэ. Тийхэ зуураа
совет хүн зонй бөлүүлхэ зайлаша-

А. КАХАЛОВ,
Бурдайд АССР-эй
Верховно Советэй
Президиумэй Түрүүлэгшэ

гуй уялгануудыс тодорхойлон ха-
руулаа.

Социалис демократин, эб найрам-
далай, арад хоорондын хани бари-
саанай үзэл бодолоор нэбэрһан ма-
най Конституци болбол демократи,
эрхэ сүлөө, ади тэгшэ эрхэ тухай
худал хуурмаг номнол баримталдаг
ямаршыс буржуазна конституциһаа
уг удхаараа тад ондоо.

Социалис демократин суранзан
шэдтэ хүсэнуудэй хүгжэлтөөс хүр-
дэн айдга империалистууд, тэдн-
нэй үзэл суртал баримталашаа хүл-
һэншэд али болохоор социалистиче-
скэ демократие хазайгайруулахын
сэдхэлтэйгээр тэрэндэ эсэргүүсн,
буржуазна ороноудта «сүлөөтэ дэл-
хэй» би юм гээд хуурмаг номнол
тараадаг. Тийхэ зуураа тэднэр Аме-
рикийн Холбоотой Штатууд ёһотойл
эрхэ сүлөөтэй бадарһан орон гэшэ гэ-
жэ жэшээ харуулахыс заадаг. Тээд
тийнхээ ажаллоһон мэхэлхэ саг ха-
лаа ха юм. Монополистическэ капи-
талай хүгжээ байха сагта өөрынгоо
демократическэ буржуазна конститу-
цияраа США хадаа зонй һанал бо-
дол татадаг байгааншыс һаа, харин
мүнөө монополистическэ капиталай
ээрхэн байһан эгээл эээрхэ түрм-
хай гүрэн болоо ха юм.

Харин мүнөө үедэ социалис гүрэн-
най олон түмэнэй һанал сэдхэл бу-
ляма татаса ехэтэй орон болоо. Юн-
дэб гэхэдэ, социализмын ороноудай
олонимтэ арад үнхөөрөөл эрхэ сү-
лөөгөө бодотоор эдлэжэ байдаг. Инд-
хн арад зон дарлалта мүлжэлтэй,
ажалгүйдхэ, үлэнхэ турапхата эрхэ
байдалһаа, үндэрхэ яһанай болон со-
циализна доромжлоһоо хэтэ мүнхэ-
дөө зайсуулагданхай. Түлөөлөгүй
хууруулаар, эмнэлгээр, үтэлхэ сагтаа
дүүрэн тэдхэмжээр хангагдаха гэжэ
мэтэ оронойнгоо аша туһаар хүрээ-
лэгдэнхэй ажауулаһан. Нимэ һайн
найхан ажауудал арад зондоо ямар-
шыс капиталис орон олгожо шадаха-
гүйл.

Совет засагай, социалистическэ де-
мократин мандаха байһан гүрэнэй
ажалһад али бүхы оронойнгоо баян-
лыгта, зөөри болон ажауулабэрингөө
ээр зэбсэгтэ эздэ байдаг. Гадна
тэднэр ноуса хууагтаар бүтээн-
тээсэр, ади тэгшэ, сэхэ эрхын гури-
маар хууагдадаг Советүүдээр дам-

жуулагдан гүрэнэйгөө засаг захир-
гаанис хүтэлбэридэ үргөөр хабаа-
даха эрхэтэйшэ, хабаадагышэ. Ган-
сахан шотагуудай Советүүдтэ энэ
жэлдэ алар 1.822 мянган хүн депу-
татауд болон хууагдаа юм. Эдэ ха-
даа олонималон совет арадай хууаг-
малууд мүн болоно. Эдэ хадаа баа-
тарлиг хүдэлмэришэн ангиин, колхоз-
но тариалда, совет интеллигенциин,
манай ороной олон үндэрхэ яһанай
түрүү манлай болоно. Арадайнгаа
этигэл найдабараар хүрээлэгдэн
ада нүхэд хүн зоной түлөө, гүрэн
түрынгоо хэрэгтэй түлөө алба хэдэг.

Ленинскэ националына политикыс
хүдэлмэрингүүгөөр, сэхэ шууд бае-
дүүлһан ашаар Совет засаг хадаа
нацауудта политическэ ади тэгшэ
эрхэ хангахаһаа гадна, хуушан бар-
га сагай үзгэдэлнуудыс сүм усадха-
жа, манай гүрэнэй бүхы аравдыс ком-
мунизм байгуулгын гэзгэн гэрэлтэ
хархыда оруулаа. Октябрийн револю-
циин урда тээ эгээл гэгээндин бай-
һан манай бурят арад имгальт ле-
нинскэ националына политикын аша
туһаар экономическыс, соёл куль-
турингаанис талаар хүгжэйн орон
болоод байһаниншэ бодото баримта
болоно.

Социалистическэ демократин
саашааа хүгжэхэ үедэн гүрэнэй за-
сагай зургаанууд удаа бараалан
өөрын захиргаантай нийтын зургаа-
нууд болохо юм. Ленинэй заалан де-
мократическэ центральныс гол
ёһон саашааа улам ехээр хүгжөөг-
дэхэ.

КПСС-эй Програмаһаа.

Коммунистическэ партиин, агууехэ
орон арадай аша туһаар Совет заса-
гай байгуулагдан саһаа хойшо Бу-
рят орондоннай туйлай ехэ социалис
хубилалта болоо. Урдан нүүдэл
ажабайдалтай байһан бурят зон мүн-
өө баян промышленна ажауулабэри-
ритэй, оньһожоруулагдан томо ху-
дөө ажахытай индустриально-кол-
хозно түрүү республика болон бадар-
жа байна. Магт түхэлөөрөө нацио-
налына, удхаараа социалистическэ
бурят арадаймнэй соёл культура
имгальт Совет засагай ашаар урган
мандаа.

Экономикыс, соёл культурыс улам
хүгжөөхэ болон арад зонй ажауу-
далыс бүри хайжаруулаха талаар мүнөө
ади олон түхэл бүрин оншо хо-
нууд үргөөр хэрэглэгдэжэ бай-
Советүүдэй саг үргэжын ком-
мунизм, гүйдэкоммунадай нийтын
гууд, арад олонимтын нийсн
нууд, штатнабшын инструктор
олонимтын элдэб түхэлэй соёл
хадаа Советүүдэй ёһотойл түрээ
гуури болоо. Гүрэнэй хуули
гадаа хото, худөөгөө олонималон
төөр эрхэтэн өөрынгоо һайн дү-
хабаадалсадаг занналтай.

Энэманай гүрэнэй засагай зургаа-
нууд, гүйдэкоммунадай нийтын
гууд, арад олонимтын нийсн
нууд, штатнабшын инструктор
олонимтын элдэб түхэлэй соёл
хадаа Советүүдэй ёһотойл түрээ
гуури болоо. Гүрэнэй хуули
гадаа хото, худөөгөө олонималон
төөр эрхэтэн өөрынгоо һайн дү-
хабаадалсадаг занналтай.

КОММУНИЗМЫН НАРАН МАНДАНАЛ!

ХАМШЬЕ БАА, ЭДЭБЭ ЭМЭП
хөөрөөн, коммунизм тухай бодол манай дутын турал юмэн ха юм. Мэ- нэ хая гараан хүүгэдэй аба шэ- мээгээр дүүрэн нарийлалтын гэр соо коммунизм тухай бүрнше хурсаар, бүрнше сэхэ хооролдох, шэбшэхэ арга, эрх олоно гэжэ ханабаб...

Коммунизм... Үнгэрэгшэ зуунай хахадта «Коммунистическe партини Манфест» соогоо научна коммуниз- мын үндэсэ нуури табигна Карл Маркс нигжэ бэшэ хэн: «Европоор хүддэ үзэгдэл, коммунизмын хүддэ үзэгдэл зайнал». Тэрэ гэрэлнээ хойшо бумбэрсг дэлхэйдэ- мий асари сэхэ хубилалтануудай бо- логонини элитэ. Тэдэнэй эгзэн гай- халтайн, эгзэн ехэн — хуурай га- зарай зургаанай нэгэн дээрэ мүн- дэл түрэн тад ондоо, тон шана үзэлтэй манай гүрэн, Совет гүрэн болоно. Тэрэ хүддэ үзэгдэл дэлхэн зайнаар анха түрүүн Росси гүрэн дотор улаан түдгэр болон дэгжэл- ушары дохбоолон «Авроры» пуш- кануудай нэрлэлтэй хүмүүс дэл- хэн шарай сэлэжэ, тэрэ улаан түд- гэр бадарнаар коммунизмын наран болон бумбэрсг дэлхэй мүнхэ ду- лан элшээрэ халаан, улаан дулоор соробишуулан байна ха юм. Мүнөө Африкын тропическа ой модод соо гү, али мулдын хүйтэн Аляскада гү, али нэрүүн бэлэжүүр Америка, Европны гүрэнүүдэ гү — хаана- шэ яабаб, энэ наранай элшн ха- дуунаа эрмэлзэд, хүсэл, тэмсэлэй зориг олонон зүрхтэй хүн түрэлтэ- нэй түгээлэгтэй эрхэлсэ золго- хот. Энэньшэ гайхалгүй. Юундэб гэ- хэд, нара харангүй хүн түрэлтэ- ажүүлжа шадахагүй. Тимсэлэй зоригтэ гэрэлтүүлгэнь нары ха юм бүхэн байхашаан дурдаг, дууладаг, тэрэн доро зобох бошэ, жаргыны хүсэдэг, эрмэлзэдэг ха юм. Тэдэ... Үнэхөөрөө жаргалын тулада баа он- доо наран — коммунизмын мүнхэ на- ран зайлашагүй хэрэгтэй ха юм. Тим- мэй хадаа арадай сэдхэлдэ эдэ хоёр наран нэгэл наран боложо, манай гүрэн, манай дэлгэр байхан орон дээрнээ манан гаража, бүхэ дэлх- эн гэрэлтүүлнэ — энэ нараараа омогорхонгүй байхын араггүй. Зү- гөөр энэ наранай мандахын тулада хэды олон тулалдаан болооб, хэды шэнээн шүбэн ахадараб, хэды эхэ хүлхэн гараб? Түгэл шүбэнэй хүлхэн манай тугай үгэ болооб. Тэр- рал тугай үгөөр дэлхэй дээрэ би- дэниэ улаантан гэнэ ха юм. Манай Бурят орон дээрүү нимэ наранай мандажа эхилхэн үе сагта:

Улаанхан заданаа ургуулсан
Улаанхан булагийн сайхиинь бэ.
Улаанхан зоноо жаргуулсан
Улаанхан хуулиин сайхиинь бэ.
— эгээн гайхалтай ирагуу аял- гатай солгон дуун эдэлжэ зах- лаа энэ. Наа барахан хүшэн эжи- мнэ энэ доо намда дуулажа угхэд- гоо, нүднөөн илсөөн гарган буу- гаа бөлэй. Тэд харанхы балр сагта хамаг наагаа үнгэрэгшэн тэр- рэнэй, юрын үгтэй малша бурт багсагалы, нидсөөн илсөөн гар- гажа буунарын гайхалгүй... Бу- руугай балшарилсэ гараагүй, а үзэг мэдэхгүй, буса түрэлтэн гэжэ гэгээхэн байхан минни түр- рал арад «улаанхан хуулиин» на- ран доро, коммунизмын наран до- ро хэды жаргалтай байхан үе саг- таа хүржэ эрэг гэжэб! Ямаршэ үлгэр домогууд энэ байхан сагай- мнай урда балартахал.

Мунис ёной захиргаанай шэнжэ шаар болгоно олонинтын эдэлхэ үүсхалы улам хүжөөхын тулоо хүсэл оролдогоо хандуула уялгатай. Тинхэднэ Советуудай дэргэдхэн саг ургалжын коммуниснуудай хүдэлмэ- рийд байхаруулаа хушала. Гүйсэд- кой бөөдүүдэ зарим асуудалнууды- дые шийдхэлсэхэ хэрэгтэ саг ургал- жын коммуниснуудые ходоодо хаба- дуулаа, даа дама тэдэнэй мэдэлдэ дамжуулан үгэхэ гэжэ эхэл удхатай байха.

Мүнөө хүсэндөө байгаа СССР-эй Конституцини баталан айтаан саг- наа хойшо нилээд сэхэ хубилалта бо- лоо. Советскэ Союз оорингөө дэбжэ- тин орбел оодэ эрд шүүд дабиан оробо. Ургал далайцайгаар комму- низм байгуултын түүхтэ үедэ со- циалистическэ демократини улам дээшэ, дээдэ шатада дамжан гара- жа байхан үе. Ушар нимнээ эдэ үзэгдөөгүй гайхамшагта хубилалта- нууд шэнээр зохогдох, коммунизм байгуулагшадтай шэнэ Конституци дотор бүрн түгс харуулагдаха ёно- той.

БПС-эй түүхтэ XXII съездин шийдхэлбэринууды бөөдүүхын тү- лөө байгаалтын тэмсэхэ зуураа, Советууд хадаа арад түмэнтээ хол- боо барисаагаа улам бахижуулжэ, гү- рэнэй засаг хушары, экономико болон соёл културын асуудалнууды шийдхэлсэхэ бүри эдэхитэйгээр оролсохо уялгатай.

Советскэ Конституцини удэрны баяр баясалантайгаар, политическэ дэбжэлтын оршон байдалда тэмдэг- лэжэ байхан оршоту Бурядай ажал- над коммунистическэ обшестве байгуулаха хэрэгтэ бүхэ хүсэ шадала зориулна, үнэр сэхэ байханаа мэд- дүүлнэ.

Мүнөө бүхы Бурят орон соогоо суурхажэ байдаг Хэжэнгын совхо- ной коммунис ажалай үндэр нэрэ хүндэдэ хүртээн Сэнгэ Буянтуевай даадаг ажахын тоосоото хонисходой бригадые абаад үзэс. Дүшөөд га- ран жэлэй саана хомхой хобдог ла- манарай эшэн, хуураха мэхэлхэ газар байхан Хэжэнгын дасангай нуури дээрэ мүнөө эдэ хонисходой ал- дарта бригада тогтонхой юм. Бутар- шаан субарга хүрэнөө таһархан хонид шэнгээр эндэ тэндэ тарахан саб сагаан шодонгууд, дасангай нуу- рин абад табар шулууд лэ урдын барга бүдүүлг байдалай гэршэ бо- лохо үлэнхэй. Сэнгэ Буянтуевай басаган комсомолка Дажима Сэн- гуева бидэ хоёр субарга дээрэ га- раад, бэлшэн ябаа хонидые хараха зуураа, Гагарин, Титовууд тухай, замбуулинай ракетанууд тухай, ажахын тоосоон тухай хооролдоо нэмдн. Тинхэдэ эндэ дасангай бай- лан тухай нэгшмэ үгэ дурдаагүй- бди: үнэ заяанай хур... боломшон дасан тухай нимэ сагта залуу үетэн хооролдохгүй ха юм даа. Харин дэбжэлматой аба, суута хонисхон Сэнгэ Буянтуевэ энэ субаргы хара- хадаа, дасан дуганай дарлалтые бөөрээ үзэһэн тула бүүр түгсэ на- нажамые магад. Тэдэ мүнөөнэй тэрэн тухай бодожомые яажа саг- башэ. Наахан Новосибирск хотодо болоод дүүрэгшэ хүдэ ажахын ту- рүүшүүлэй зүблөөндэ хабадажа, түрл бурт хэлээрээ үгэ хэлэһэн Сэнгэ Буянтуевич Буянтуевтай уул- захадмин:

— Юрөөд, хэлээл гэжэб, бу- рдаараа ааб даа. Никита Сергее- вич магнажаа хуугаа нэм. Эхээр сэдхэлсэхэ хүдэлхэнөө заримдаа үгэ хүүрээ алдахамые. Тэдэ най- наар, муугаар үгэ хэлэһэнээрнэ на- май сэгнэха бэшэ, ажалаарни сэг- нэнэ ха юм даа.

Зүб даа, Сэнгэ Буянтуевич! Хэлэ- нэртэй бэшэ, хэрэгээртэй танине арад зоннай хүндэлнэ бишуу. Тим- мээ бумбэрсг дэлхэй дээрэ үгэ эгээл хүсэтэй, эгээл найн байхан хэрэгүүдээрэ суурхалан гү- рэнэй ударидагшадтай хамта ажа- хингаа шухала асуудалнууды зүб- шихмэтэй Хэжэнгэ нотагай хүн зон эльгээгэ ха юм. Зүгөөр энэ дүшэ гаран жэл соо түрл нота- гайгаа, хүн зойнонгоо ямараар ху- билхан тухай, шэнэ байхан шэнжэ- нүүд, коммунизмын шэнжэнүүд ту- хайда тэндэ, зүблөөнэй үндэр сийдхэлсэхэ хэрэгтэ заггүй байхан- тий харамтай. Дасангайнуу нуури тухай дурдаха нэн бээт. Али ма- гад тинхэхэ үүсхалы байжа болоо. Ушар юб гэхэдэ, энэ манай ажа- байдал, манай шонэ хүнүүд, мүнөө- дэрнай бүхы оройн шэг шарай- наа, баатар алхамнаа ямаршэ ил- гаагүй, таһаршай үгэ хубин үнүнэй болонхой. Танай хэлэһэн үгэ, Сэнгэ Буянтуевич, Централь- на «Правда» толилоо, Энэһэнэ үн- дэр солодо юрын малша бурт хүн хүртөө юм гү? Угы! Оорөө Никита Сергеевич хэлэһэн үгэ соогоо Та- нине магтан дурдаа. Нимэ юмэн хэбэд номин Хэжэнгэ дээрнэй коммунисмын наранай мандажа бай- гар үе сагтал болохо ха юм. Бүхы сүлөөтэ Бурят оромнай тэрэ на- ранай энхэргэн элшэдэ шаруулан балбарна. Тинхэл халаан, түрэл ара- дайгаа эрээдүйн хэрэгүүдээр омо- горхонгүй байхын араггүй. Сэнгэ Буянтуевич мэтэ ушөө хэды олон юрын бурт хүнүүдэй хуби заяан дээрүү энэ наранай мада! Хай- шашые харахдаа — шонэ сагай шон- жэ, шонэ дуунууд, сэдхэлэй шонэ дэбжэлтэнүүд...

ОРОД ХҮНҮҮДЭЙ ХҮНХӨДӨ
МАГТАХА дуратай хаань, бур- ят хүнүүдэй нотагаархинаараа омогорхондог урданай ёно бишуу. Тим- мээ би нотагаархинаараа омогор- хондойн. Хэрбээ Сэнгэ Буянтуевич Буянтуев харанхы сагай барагда- хые үзэһэн, халуун наранай манда- хые харахан хүн байгаа хаань, но-

ОМОГОРХОЛ

Үдэ голый хойто эрьбэд, тар- нимал модолой дунда томо байшалануудай улаан шэрэтэй оройнууд үглөөнэй наранай толоондо туяа татан харагда- даг. Энэмнай инвалидуудай Улан-Удын байхан гэршэ. Энлэ ороходо уужам наруул, сээр дулаахан, такаланууд соо бамбагар зөөлхэн дэбсн хэртэй үндэр наһатай боло- нон үбгэд хүшгэд. Эсэгэ оро- ноо хамгаалтын Агуухэ дай- най болон ажалай инвали- дууд, хамта 160 гаран хүнүүд хада дүүнэр мэтэ эбтэй эстэй байдаг. Ингэжэ Советскэ Кон- ституцини ёһоор олгогдондо үргэн дэлгэр, адли тэгшэ эр- хэ сүлөөгөө эдлэжэ, амар жар- галтайгаар ажаһуудагдн.

Гүрэмнай бидэнэрны бүхы хэрэгтэй юумээрнай: эдэс хоолоор, хубсана хунараар ба санитарна, эмнэлгэ, нэргэ- дэжык болон соёл културын бараар гүйсэд дүүрэн хамга- лан байна. Телевизор, радио-

тагым ушөө нэгэ хубуун, минни үетэн, залуу коммунист Тудэб До- докович Тушинов Хэжэнгын дасан- да урдан юунэй болодог байные ха- раагүй, зүгөөр колхоз, совхоз, дун- даа хүргүүлн, трактор гэхэ мэтэ хо- ридохи зуун жэлэймнай ойлгосонуд тэрэнэй энэ дэлхэйдэ турхынь уг- тажа байгаа. Ондоо үеын ондоо на- ран доро түрэнхэн хүн ха юм, гэб- шые эгээл мүнөө мүн лэ ажахын тоосоото коммунис ажалай брига- дые даагша Тудэб Тушинов үбгөн Сэнгэ Буянтуев хоёр адли хүсэл бодолоор зоригжон, агуухэ Нэгэл хэрэгтэй түлөө тэмсэе, коммунизм тээшэ эрмэлзэнэ. Энэ ушар хээсэ угай эсэгэ болон хүүгэдэй, үе үеын проблемын манай орондо, манай сагта ямараар шийдхэгдэжэ байные харуулна. Эдэл зонууд тухай Никита Сергеевич съездын сэхэ сндэр дээрнээ: «Манай үеын хүнүүд ком- мунизмые үзэхэ» — гэжэ баяр ёно- лой дүүрэн мэдэрэлтэйгээр со- носхохо ха юм.

Коммунизмые үзэхэ хүнүүд... Олон даа тинхэ зонууд. Үйлсэдэ га- раад, хүн зоной шарайе харахдаа, энээн тухай эрхэлсэхэ бодогдожэ, до- сохил баярай мэдэрэлнүүд түрэдэг. Энэ хөөрөөнэйгөө эхиндэ оруулган тэрэ нарийлалтын гэр соохы юрл- шые наа, гүнзэгы удхатай ушар на- наандан ходо ородог. Хүн зоной шарай аяр сэлжэ ба эдэ үдэрнүүд- тэ! Бүхы Бурят оромнай хубон са- гаан хүнжэл дороо дуурана, агаарай һонор гэжэнь! Тэдэ Бурят дайны шарайе — суута электрн залуу ком- мунист Анисим Оширович, худалма- ришэн Милиней, хонисхон Батуева- гай, зурааша Павловый, багша Ха- баевагай, врач Бадмаевагай, үргэл- жэдөө коммунист ажалай бригадин нары заргэдэ хүртэһэн нарын сэм- бымнай фабрикын залуушуулэй хү- юун омг шарайнууд хамтаруулан харуулаа бэшэ гү? Эдэл шарайнууд коммунизмын наранай элсөөнэ гэр- лэлтэнхэйл. Бурят орон соогоо тү- рүүлэн, буталдаа коммунист нары зар- гэтэй болоһон тэрэ фабрика тухай бодохоноо уламжалан, сэдхэл хүд- лэгмэ сариун болодууд, зүрл- гүүд би болоно. Хэрбээ хоридхы зуунай эхиндэ коммунистууды хурга даража тоолохоор шахуу үсөөн байхан наа, мүнөө дэлхэй дээрэ дүшэ миллион шахуу боло- хойл! Хэрбээ хорбод онуудта Бур- дай тала нотагуудта оройдоо хэди- хэн лэ коммунистууд би байхан наа, харин мүнөө бүхэл фабрика- мнай коммунис ажалай нары заргэдэ хүртэб, хэдын колхоз, олон завод, цех, бригада, ферма болон отар- тинхэ нары заргэтэй болохын түлөө тэмсэе. Энэхин буталдаа Ленин- ний дүрстэй билет хармаан соогоо хэжэ яабаһыгуй наа, сэдхэлээрээ, эр- мэлзээрээ коммунистууд ха юм. Удандүй (энээн тухай хүсэхэ, на- хахда яааб!) бүхы республика- мнай коммунис нары заргэтэй боло- хойл. Хорбод жэлэй үнгэрхэдэ бүхы оромнай... Саамадаа — бүхы дэлхэй...

Эдэ үдэрнүүдтэ манай орон со- циализмын илалты дүнлэһэн Со- ветскэ Конституцини удэрны хээсэ хээсэлхэйлсэхэ баяр баясалантайга- дай тэмдэглэнэ. Тэдэ манай кален- дарь-литэнүүдэй хуудаланда оройдоо хорбод жэлэй үнгэрхэдэ коммуни- змын илалты дүнлэһэн Конститу- цини гү, али ямаршэб ондоо жа- баланта документ абаһанай найдэ- ные тэмдэглэхэ үдэрэй эрхэлсэхэ бай- ханиншэ нарын бодото ушар болоод байна ха юм. Тэрэнэй гэршэнэ бо- ложо манай орон дээрэ коммуни- змын наран мандабал.

Никита Сергеевич Хрушев съез- дын трибуна дээрнээ: «Манай орон дээрүү коммунизмын наран манда- нал!» — гэжэ сэхэ хэлэхэдэ, хүн тү- рэлтэй вод жаргалтай, сүлөөтэ бай- далтай агуухэ сагай наран — манай сэдхэл зүрхэ гэрэлтүүлхэн наран тухай хэлээ ха юм.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Москва шадар гитлерэйхидые бута сохиһоор 20 жэлэй ойдо



Москвагай Улаан талмай дээрэ 1941 оной ноябрийн 7-до болоһон сэрэгтэй парад. ТАСС-эй фотохронико.

КОМАНДАРМ ХӨӨРЭНЭ

Хорин жэлэй саана гарга- даһан газетнуудые хараан- бди. Үнн байхалаа шарлаша- лан хуудалануудые уншаха- даа, угаа эхээр сэдхэл зүр- хэн доһолно. Эсэгэ ороноо хамгаалтын Агуухэ дайнай, Москвагай түлөө тулалдаа- най, нислэл шадар немецко- фашистска булимтарагшадые бута сохиһоной үзгээлнүүд наанаанда тодорхойгоор ороно. Оёрынгөө хани нүхэдэ, инаг Эхэ оройонингоо эрхэ сүлөөгэй, бөө даанхай байдалай тү- лөө ами наһагаа үгэһэн хүнүүд- дые сэдхэлсэхэ хордон нана- хан.

Тэрэ үедэ дайсан Москва тээшэ хам орохоор довтол- шо байгаа. Ноябрьн 16-да Гитлер совет нислэдэ хоёрдох генералые доб- толгоо эхилэһэн. Тэрэндэ 51 дивизи, тэрэ тоодо тан- кын 13, ябаган сэрэгтэй 33. Моторшолһон ябаган сэрэгтэй 5 дивизи хабаадалсан юм. Байдалан үдэр бүри улам шэрүүн шанга болобо. Совет сэрэгшэд дайсаанда угаа, эхэ хойдлой ушаруудан, нэгшмэ сухарингүй, тулалдаба. Олон миллион хүнтэй совет арад, тэрэнэй Улаан Арми дайса- нине бута сохёдо лэ, дай дахуураа юм гэжэ Советскэ информбюро тэдэ үдэрнүүд- тэ мэдүүлхэн юм. Энэ бута сохилго Москва шадар эхил- хэ ёһотой байба.

Декабрийн 11-нэй үдэшэ орой оромнай Москвае бүнэ- лэн эзэлхэ гэһэн немецкэ түр- сэйбй буруу хүрэнхэн тухай мэдэжэ абаа. Нислэл хотын дэргэдэ немец сэрэгүүд динилдээ. «Нүүлшын сагта Советинформбюрогэй энэ мэнэ- нээл дайлагдажа байхан армийн частнуудта болон тылдэ хүнүүдые угаа эхээр баясуулаа. 1941 оной декаб- рин 6-да манай Баруун фронтын сэрэгүүд энээнэй урда тээ болоһон байлдаа- нууд соо дайсанай хүсые бурууулаад, тэрэнэй хоёр ха- жуугай сохилтын бүлгэл- нүүдтэ эсэргүүсөн довтолгоо хэрхэ ороһон байгаа. Довтол- гын эхилхэнэй ашар энэ хоёр бүлгэлтэ бута сохилдоо жэ, техникэ, буу зэбсэгтэ хаяжа, угаа эхэ гээлтэ хо-

ролтодо ороод, яаралтайгаар сухариба. Генералнууд, Д. Д. Лелюшенко, В. И. Куз- нецов, К. К. Рокоссовский, Л. А. Говоров, И. В. Болдин, Н. А. Белов, Ф. И. Голков- тэйшэдэй нэрэнүүд Советин- формбюрогэй мэдээсэл соо нэрлэдхэн юм. Тэдэнэй сэр- рэгүүд довтолгын байлдаа- нуудта хабаадалсан бай- гаа.

Генерал Лелюшенкын сэр- рэгүүд дайсаанай 1-дхи тан- кын, моторшолһон ябаган сэрэгтэй 14-дхи ба 36-дахы дивизинуудые сохижо, Рого- чевые эзэлдэ, Клинь городые бүлгөөл гэжэ мэдээсэл соо уншаабди. Тэрэ сагнаа хой- шо 20 жэл үнгэрөө. Москва шадар немецко-фашист сэрэ- гүүдые бута сохиһон герой мүнөө хаана байнаб, Эсэгэ ороноо хамгаалтын Агуухэ дайнай хүлүүд үнгэрһэн жэлнүүдтэ тэрэнэй ажабай- далай, дайшалхы зам ямар байгааб?

Тинн бидэнэр Москвагай олон байшангуудай нэгэ- нэйн гурбадахи дабхарта гараабди. Эндэ СССР-эй Верховно Советэй депутат, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Армийн генерал Дмитрий Данилович Лелю- шенко нуудаг байба. Шам- бай шираг бээтэй, дорюун согтой эзэниин бидэнэрны баяртайгаар, халуунаар уг- тан абаа. Манай эрхэн зо- рилго тухай мэдэхэдэ, ге- нерал нюур шарай улам ба- рагар хүрин болоно. Тэрэ оёрынгөө дайшалхы дневник, фронт дээрэ абхуулһан олон фотозагуудые Эсэгэ оро- ноо хамгаалтын дайниие, тусгаарлабал, Москва шадар болоһон байлаануудые ха- туулһан номой гар бэшгые бидэндэ харуулба.

— Москвагай түлөө ту- лалдаанда илалтын яажэ туйлагдаһаниие найнаар ойлгохын тулада манай хам- гаалалтын байлаануудые наана хэрэгтэй, — гэжэ ге- нерал хэлэнэ. Дмитрий Дани- лович дайнай оршон байдал тухай, Зуша мурэн дээрэхэ Мценскын дэргэдэ генерал Гудирнайн танкистуудые гвардин тусхай корпусой

сэрэгүүдэйнь яажэ зогсоһон тухай тодорхойгоор хөөрбэ. Можайска шоссе харгыгаар ябаһан Готтын танкын бу- лэгтэ эсэргүү тулалдааншые, Бородинско поли дээрэхэ байлдаануудта шархаталга- шые, эсэстэ 30-дахы армийн командалагшын тушаал абаад, жагсаалдаа бусажа эрэлгэшые манай гараһан зам гэжэ генерал хэлэнэ.

— Довтолгын болоһоной урда тээхи үенүүд тухай, мүн тэрэ довтолго тухай хөөржэ угыт, пуйнабди, — гэжэ урдын командармда бидэнэр ханда- бабди.

— Советскэ Верховно главнокомандовани страте- гийн хүсэн түгээдн нэмэлтэ хүсэнүүдэ би болгоһон юм. Тэрэнһээ гадна шэнэ, сэрэгүүд хүржэ эрхэн бай- гаа. Гитлерэйхидэй ураг- шаа хэды шэнээн эрмэлзэ- хэн болобошые, довтолгын хүсэн бууража, дайсан хү, эсэ барагдажа байна гэжэ элэ болоо. 30-дахы армид Сибирин 6 дивизини абаха гэжэ намда мэдээсбэ. Тинн эсэргүүсэн довтолгодо бэлэ- хэдын тула гурбан үдэр үгөө.

Генералы довтолгые эхилхэ хүртээр хэдхэн саг үлөө. Энэ саг угаа түргэнэр үнгэрһэн шэнги байгаа нэн. Дайн байлааниие һонор толгойтойгоор хүтэлбэрл- хын тула эдэлдээ, бага эр- гэ амарха гэжэ би блиндаж да орооб. Сэрэгүүдые бэ- лэлхэдын хойноһоо саашадаа хиналта хэжмэнь армийн шта- бай начальник Хетагуровта даалгалан байгааб. Богони саг соо амаранай хүлүүд де- кабрийн 6-най 0 час 30 мину- тада би оперативна бүлгэне абаад, командна-хиналтын пунктн газарта ошооб. Нү- цин нэгэ часта хэлхэ хол- боной найдамтай байһаниие шалгаабди. Хоёр час 30 минутта дивизинуудэй бо- лон бригадануудай коман- дирнууд довтолго хэхээр бэ- лэн болоһон тухайгаа элид- хээ.

4 час 25 минуттада эхэ буу- гаар буудалга эхилээ. Ма- (Үрэлжэвэлнэ 4-дхи нюурта)

СУХАРИШАГҮЙ СОХИЛТО

1941 он. Үбэлэй түрүүшын хүйтэн нилээд сошормог. Са- нашые нилээд наашаланхай... Еёготой ородой үбэл жэлээ оруулжа эрэг гэхээр.

Москва тээшэ шэглэжэ эр- хэн немецко-фашист булимтар- гшад довтолгые дээртэ со- хилсоһон манай дивизини сэр- рэгшэд фронтын арадахаа бөө элхэн, хүсээе жагсаан- хай, хээсэшые дайсаанай ту- лалдахаар бэлэн байгаа энэ. Нэгтэ хүн манай частини сэрэгшэд баруун гар тээшэ, фронтын түрүү линиие зүб- шан, амиды амитанай хүлөөр сохилдоогоогүй атар тунга са- ные шэнэ газар хахалһандал дэтэлэн харгы гаргажа, ни- гээд холо ябаа бэлдбди. Тин- гэжэ зорихон газартаа хүр- гэдэ.

Нара гол... Тэрэнэй дуулим жабар холын шэмээе сууря татуулан, томо жэжэ буунууд- дай нажаланан хүрэхэ абаае сүрлэтуулжа байба. Хүйтэ- нэй «хүршэ» болодог манай Сибирин дивизи немецко- фашист сэрэгшэд эсэргүү контр- довтолго хэжэ ороо нэн. Хоёр — гурбан сүүлхэ соо дайса- нинуудынхэ хүсэ гаргажа, ма- найхитай урдааа маажал- даа. Тингэбшые толгойгоо

үргэхэ тухагүй сохиулжа, гэ- дэргээ сухариха баатай боло- нон юм.

Арьятанай мур мүшхэн- дэл дайсаан хойноһоо на- ман, манай часть Москвагай областини территориие фа- шистнарай набарһаа сүлөө- лэһэн байна. Тэрэ гэгээр эгсэ хорин жэл үнгэрбэ. Тэн- дэ болоһон ушарые наанахда зүүдэн мэтээр ойно ороно.

Тинхэ үедэ би полкынгоо командна пунктые агаарай довтолгооо армалха сахиул- да ябалсадаг байгаа нэм. Ту- лалдаанай үеэр манай полко- буу зэбсэг, номо, эдэ хоол гэхэ мэтые зөөхэ хэрэг наа- туулха зорилгоор дайсад оёрынгөө туршуушадые со- вет сэрэгтэй арада эльгээдэ байгаа. Тэдэнэр ойн дундуур гараһан харгы дээрэ ото- жо хуугаад, манайхитай ашаа зөөгшэдые ургашан табид- гүй байба. Тэндэ манай ротын хоёр расчет ошожэ, тэдэ тур- шуушадые үгы хэһэн юм. Тэрэ тулалдаанда мантай хамта ябаһан хайрата нүхэднай шархатанан, ами наһаа ал- даһаниие байгаа. Эхэ оро- нингоо түлөө баатарлигаар нааа бараһан нүхэдэ наан

наан дурдахдаа хайратай даа. Москвае дайсаанһаа аба- ралсаһан манай часть — 26-да- хи гвардейск полк байгаа.

Ородой үбэл гэшые анха түрүүшынхэ үзэлхэн, халим- дар ногоон шинелтэй, ха- бшагар пилотко малгайтай, булгайр сабхи гуталтай фри- цүүд Москва шадарай «бал» дээрэ нилээд «хатар наада» харуулһан байха. Тингэжэ дайсад һүүл гэрээшэе талин- гаа бэлэй. Тэрэ дайнда хабаа- даһан немецүүд манай энлэ- хүй үбэлэй хүйтэниие мартаа- гүй бээ.

Гэбшые Бонной хархис шу- нахайнар гитлерэйхидэй мүр- өөр һүүлээ үргэхэ наанаатай хаш. Тэдэнэрэй эдэлгэ но- хойн наадан. «Өөлэнэ хаяһан шулуун өөрнөй толгой дээрэ бууха» гэһэндээ тэдэ дай жүрөөдгшэд өөһдынгөө тархи- да тарья тариха, толгойлоо тодохор шэрэжэ магад.

Коммунизм байгуулжа бай- гаа совет арадай хүсэн бата. Социалистическэ лагерь ила- дашагүй. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал илахаараал илаха!

Н. Бибенов, Москва шадарай байлаануудые хараһан



ДАРЫ ХЭМЖЭЭ АВАХААР БОЛОО

Зэдын „Коммунизм“ колхозой хүтэлбэрлэгшэдэй анхаралда

Хаража, харуунаж байсан малаа тураагүйгөөр ондо оруулха, абанан түлнүүдээ гараалуулсангүйгөөр түлжүүлх гэжэн баяндал бодоллоо ондоо сэдхэл мал ижал дээр хүдэлжэ байсан хүнүүдтэ байдагшгүй. Байхашье ёногүй гэжээ ааб даа.

Хэды тиймшье йаа, ажал хүдэлмэрдөө дутуу дунда-нууд олонтой байхада тиймэ ханаа амархан байгданагүй. Ушарын халаа манай Борьёог „Коммунизм“ колхозой адууна мал энэ жэлэй үбэлжэлтэ үбнэ тэжээл багатайгаар үнэргэхэнь. Зүүн Залаа, Хамарай Ара, Шулуута гэжэ газарнуудта колхозой 2-дох отделение 5 отара хони, эбэртэ бодо малай нэгэ гүүртэ байрладаг. Илангаяа хони-тын хонид үбнэ тэжээлээр хүсэд хангагдаагүй. Саһан ехэ, хэрийн бэлшээр муу. Яда-хын сагта минеральна тэжээл-шье отарануудта асарагдана-гүй. Эдэ бүгдэ харуунаж байсан малымнай зүдэрөөнэ.

Тинхэлэ уһалуури муутай гасагдажа байнабди. Энэ талаар колхозой правлениен зүг-нөө ямаршье хэмжээ абтадаг-гүйн гайхалтай. Малай үбэл-жэлгын бусануудаар хуу-шархан хоёр худат бин аад, тэдэн дулаанай сагта заһа-гдажа абтаагүй байшоо. Мүн үрэмдэжэ малтан худаг ан-ханай заһагдажа, будка тү-хээрэгдэхэ байгаад, баһал ор-хигдошонхой. Мүнөө үедэ ямар байдал үзэгдэнэ? Хонидоо үдэр бүри 3—4 километр га-зарт, Борьёогтой голдо оруул-жа уһалнабди. Тэндэмнайшье булаг бин аад, таллажа елүүртэй болошоон. Тогон халихада гү, али заримдаа мүлхынь сүмэлжэ уһа тар-гажа малаа уһалха баатай бо-лонобди. Елүүртэйн талаарнь харуу адхааһаа эхилээд, хү-дэлмэрэ ехэтэй байдаг.

Жэл бүри уһаар гасалдал-най хүтэлбэрлэгшэдтэ мэд-дэжэ. Тээд хэньшье анхарна-гүй. «Үбэлэй сагта хонид са-һа эдээд ябана бээ, яахашье-гүй» гэжэн хэбэртэйгээр кол-хозой хүтэлбэрлэгшэд харюу-садаг. Шулуутын хонидотто улаан булан түхээрэгдэнэ-аад, тэндэн газет, журнал асарагданагүй. Мүнөө хүрэтэр радио тодхондоогүй байхаар. Малшадэй захинан газетнууд саг соогоо абтанагүй. Ингэжэ хайхан гээд киношод сүлөө-тэй сагаа хүхюун сэнгэлгээр үнэртгэхэ болоноб? Бидэнэр түрүү дүй дүршэл харуулан-һайн журналнууды абжа, уншажа байха байгаади. Ажалдамнайшье туһатай бай-ха ён. Ажахын тоосоондо орообди тээд ямаршье бай-далтай боложо байһамнай мэд-дэгдэхэ юумэ үгы. Нёдондо-хэдэн отаранууд нэгдэхэдэ-жэ, ажахын тоосоондо оруу-лагдаа гэжэ колхозой правле-ни дуулаа хэн. Мүнөө үедэ ямаршье түсэб даалгабарн-гүйгөөр ажаллажа байнабди.

Хонидотой эрилтэнүүдэ хангахын тула үшөө нимэ асуудал шийдхэгдэхээр. Юуб гэжээ, малшадэй дунда нүү-дэл наймаа хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Хэрэгтэй эд ба-раа, эдэе хоолой зүйлнүүдэ худалдажа абаха гэхэдээ аяар колхозой центр ошожо байха сүлөөмнай болодоггүй. Зарим-даа эндэ ерэхэдэмнай шу-хала эд бараан асарагдаад, дууһашаһан байдаг.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, бид-нэртэ даһна, керосин, зуруул-шье асаржа наймаалагдааг-гүй гэжээ. Ингээд хониднай хурьгалжа эхилхэн, сүлөө-забдаггүй хүдэлжэ болохонмай.

Эдэ бүгдэ тушаа хэн ан-харха гэжээб?

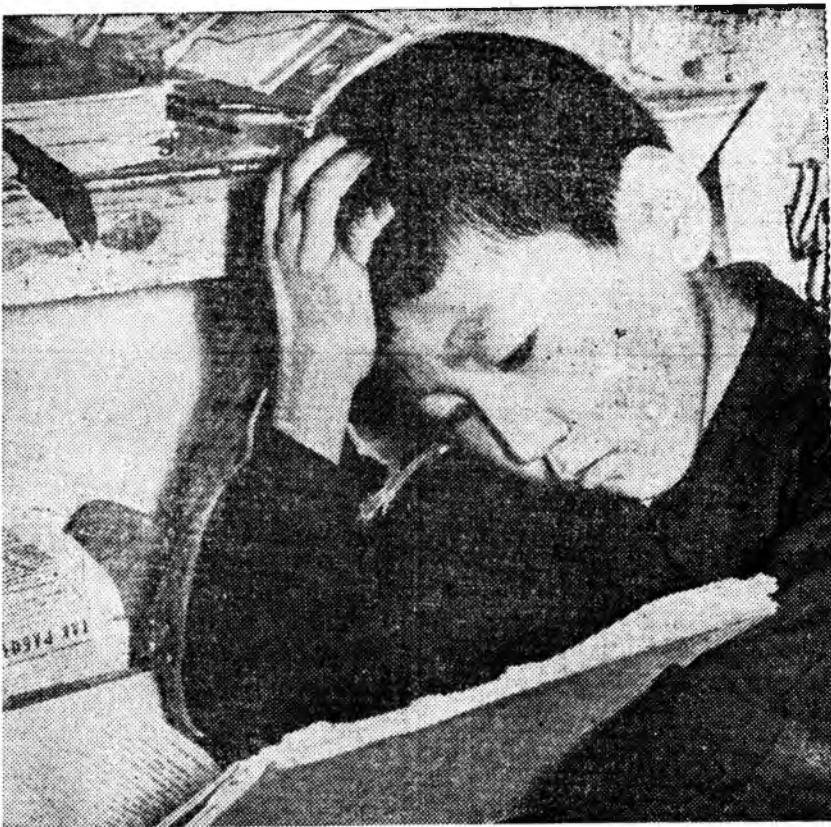
Д. Цыремпилов,
Зэдын «Коммунизм»
колхозой хонишон.

ЛЕНИНГРАД. КПСС-эй

XXII съездын боложо байха үедэ Кировскэ заводто шэнэ патриотическа хүдэлөөн үүсхэг-дэһэн байна. Коммунизмын ма-териально-техническэ үндэс-нуури бин болгохо хэрэгтэ тургэдэхын зорилгоор социал-лис мурьсөө эхилжэ дуралдаа-шэнэ юумэ үүсхэдэг бүлэг хү-нүүд оруулаа. Жэл бүри эдэ түрүүшүүл тус бүридөө хоёр жэлэй даабари дүүргэхээр ши-дээ.

КПСС-эй Ленинградай гор-комой бюро Кировскэ заводой-хидой үүсхэлтэ хайшаатад, городой бүхы предпрятинуудта үргэһөөр нэбгэрүүлхы дурд-хаа, Зураг дээрэ: шэнэ үүс-хэл гаргагшадэй нэгэн, комму-нис ажал удариак А. И. Ша-люхин.

ТАСС-эй фотохроника.



Бонирхолтой даа...

А. МАНТАЕВАН фотоэтюд

Аймагтаа суутай киношод

Үглөөнэй наран мандажа, Хүл тосхойной гэр бүхэн-нөө хүдэлмэришд гаража, ажал тээшэе яаранад...

Нэгэ залуу эхэнэр конто-рын газар эрээд, соносхойой самбарта саарһа няжа бай-на. Хүнүүд ошожо, тус сонос-хол хараад саашална. Энэ үдэр ямар кино, хэды сагта гарахаб гэжэ тэндэн бэшээ-тэй.

Ондоо газарта ошоод тэрэ баһа нэгэ саарһа няжа. Энэнь «Наяар нимэ кино ха-ратгы» гэжэн соносхол.

Энэ хэн бэ гэжэ хонирхо-һаатнай Хүл тосхойной (Хо-р) киноной моторист На-талья Сергеевна Ситникова өөрынгөө юрын лэ ажал хэжэ ябана гэжээ.

Тэрэнэй нүхэр Алексей Александрович Ситников ки-номеханигаар хүдэлдэг юм. Энэ үедэ Алексей кинобудка-даа аппаратураа арилгажа, кинолентнүүдэ дахин бу-бин эрьюулжэ, банханууд соогуураа хэсэгээнэ. Ондоо тээ харуулхынь кинокартина-нууды түргөөр ябуулха хэ-рэгтэй ха юм.

Кинодо хүнүүдэ олоор ха-баадуулын тулада тэрэ яһа-ла оролдоног. Кино харуул-хын урда тээ кинокартинны удхы тобтохоноор хөөрөжэ-үгэдэг, хожом гараха кинодо соносхойой ролинууды (рек-лама) харуулдаг заншалтай.

Гадна Хоринг радиоузелһаа кино тухай соносхол үгтэжэ-байдаг.

Кино харуулгын шанаршье ехэ хайн болоо.

Ж. Бадмаев,
манай корра

Ю. А. Гагарин Индидэ айшална

ДЕЛИ, декабрийн 3. (ТАСС). Дэлхэйн түрүүшын космонавт-майор Юрий Гага-рин Хойто Индин соёл бол-босоролэй, промышленна ехэ түб болохо Лакнау декабрийн 1-дэ ербэ. Индин зам ха-рилсаанай, хэлхэ холбооной министрын орлогшо Мохуэ-дин советскэ космонавтые аэродром дээрэ амаршалаа.

Тэндэжэ нээмэл машинада-нуужа, штадай губернаторай ордон Ю. Гагарин ошоо. Со-ветскэ Союзһаа Индидэ бай-даг элшэн сайд И. А. Бенедик-тов, авиацин генерал-лейте-нант Н. П. Каманин гэгшэд тэрэниэ үдэшжэ ябаба. Ор-дон тээшэ ошожо ябахадан Лакнау городой хэдэн зуу-гад мянган хүн зон хани ха-луунаар амаршалба.

Ю. Гагарин губернатортай уулзаад, удаалуулан Лакнау городой университетэй 10 мянган хурагшадтай уулзаа. Университетэй хурагшад со-вет айлшанда дурсахалта бэ-лхүүдэе барйба.

Городой парк соо үдын хой-

но Ю. Гагаринай хүндэлэлэ олон хүнэй хабаадалгатай ми-тинг болобо.

Лакнау городой ажалшад советскэ космонавтые дека-брийн 2-то халуунаар үдэшөө.

Тэрэл үдэрөө Санта Круз гэжэ Бомбейн аэродром дээрэ агаарай онгосо бууба. Тэн-дэхи аэровокзалда олон мян-гаад хүнүүд сугларжа, агуу-ехэ социалис гүрэний түлөө-лэгшые хани халуунаар угта-ба. «Манайдаа айлшальт, Юрий Гагарин», «Энэдхэг-со-вет харилсаа холбоон мандаха болтогой» гэжэ бэшээтэй пран-спарантууд олон. Махарашт-ра штадай правительствын гэ-шүүд—главна министр Чаван, правительствын министрүүд, Бомбейн мэр Ворликар, куль-турна харилсаа холбоонуудые дүжжөөхэ энэдхэг-совет бүл-гэмэй президент д-р Балига, совет эмхи зургаануудай хү-дэлмэрилэгшэд, консулой кор-пус космонавт Ю. А. Гагари-нини, Индидэ байдаг совет эл-шэн сайд И. А. Бенедиктовые угтаба.

Ф. Кастро үгэ хэлбэ

ГАВАНА, декабрийн 3. (ТАСС). Премьер-министр Фидель Кастро декабрийн 1-нэй үдэшлэн арадай уни-верситеттэ 5 часай туршада үгэ хэлбэ. Социалистическэ революциин нэгдэмэл парти бин болгохо тухай асуудалда энэ хэлэһенинь зориулагдан-хай.

Кубадахи революционно тэмсэлэй гол шатанууд тушаа Фидель Кастро дэлгэрэнг-гээр тогтобо. Ороной шухала революционн организацинууд-дые, тэдэнэй ажал-ябуулга, хүгжэлтэе Кастро тодорхойл-бо. Элэниие заагагүй нэгэ-дүүлжэ, марксистско-ленин-скэ нэгдэмэл парти бин бол-гохо тухай Фидель Кастро хэ-лэһэн байна. Марксистско-ле-нинскэ нэгдэмэл парти бин болгонгүй социализм барижа болохогүй тээд Фидель Кастро мэдүүлэ. Хамтын хүтэлбэри бэлүүлдэг революционно пар-тийн лэ правительство ёһо-тойл правительство болохо байна гэжэ тэрэ үргэлжэлүүл-бэ.

Арадай засаг абаха тэмсэл-дэ ороние хүтэлбэрлэхэ кадрнууд хүмүүжэн гарана гэжэ Кастро тэмдэглэбэ.

Маркс, Энгельсны ажабай-дал, ажал-ябуулга, В. И. Ле-нинэй түүхтэй габыанууд тухай Фидель Кастро тогтобо. Мүнөө марксизм саашадаа хүгжөөгдөжэ байна тээд тэрэ хэлэб.

Совет хүнүүд тон шэнэ хар-гыгаар—коммунистическэ об-

щество байгуулха харгыгаар зорижо ябана. Марксизм ха-даа хүгжэжэ байһан эрдэм ухаан гэжэ энэ ушар маанад-та тодорхойлон харуулна. Ле-нинэй бүхы хургалые бид-нэр шудалха ёһотойбди. Ту-рүүшын социалис гүрэн, ту-рүүшын коммунистическэ об-щество байгуулан бүхы дүй дүршэл бидэнэр шудалха бо-лонобди гэд Фидель Кастро үргэлжэлүүлбэ.

Капитализмын заагагүй үм-хирэн йалаха байһан тухай Фидель Кастро хэлэһэн бай-на. Зүгөөр капитализм социа-лизм хоёрой хоорондох гур-бадахи зам гэжэ байхагүй. Гурбадахи харгые бэдэрхээ нэгдэшд империализмын ту-һамаршад болоно. Бидэнэр социализм байгуулха үе сагта ороободи. Марксизм хадаа эгээ зүб, ёһотойл революцион-но теори гэжэ этгэнэбди. Марксист-ленинц гэжшб, өөрынгөө наһанай эсэс боло-той марксист-ленинц муртөөл байхаб гэд Фидель Кастро мэдүүлбэ.

Кубын революционно орга-низацинууд нэгдүүлэгдэжэ, парти бин болгохо үндэлэ-һуури бэлдэгдэ. Парти мар-ксистско-ленинскэ программа-тай байха. Кубын арал зон-хүдэлмэришэн анги, таряа-шад, үнэн зүб бодолтой бүхы интеллигенци, залуушуул, оро-ной үнэн сэхэ бүхы хүнүүд энэниие хайшаана гэжэ Фи-дель Кастро хэлбэ.

Хилын саанахи хонинууд

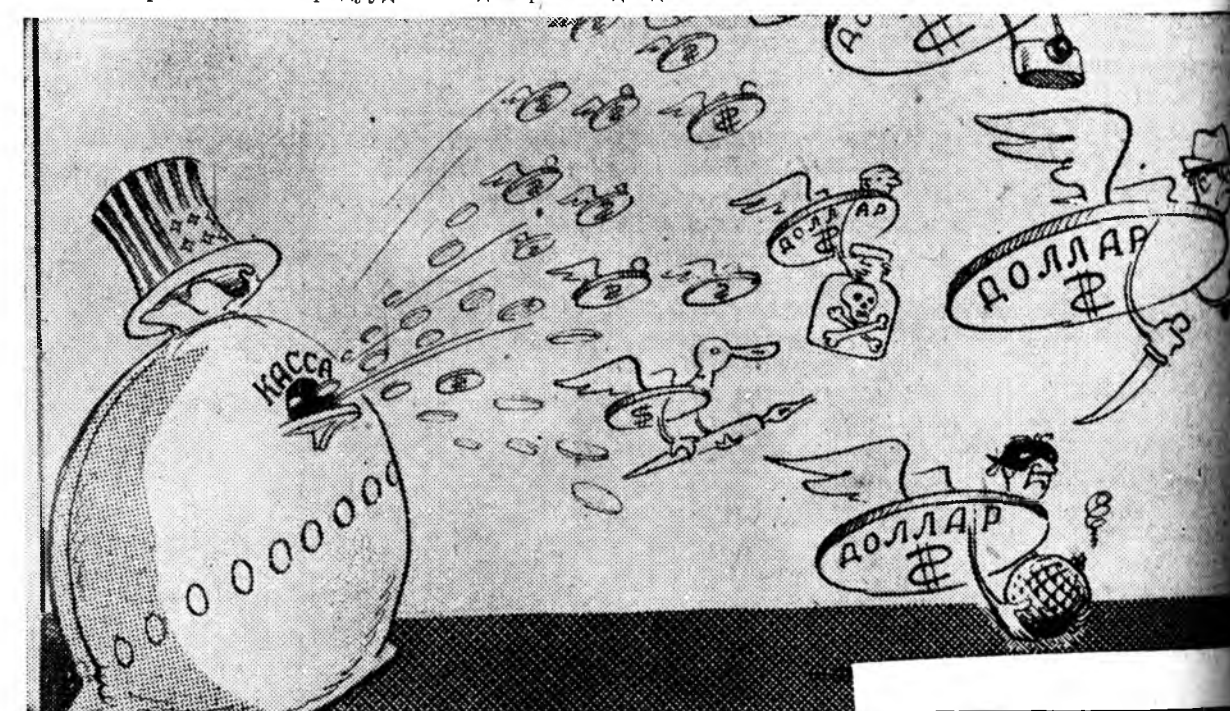
☆ Нумасида (Гана) эрдэм ухаанай болон технологийн уни-верситет байрай оршон байдалда нээгдэ. Ганын президент Нааме Нкрума университетэй түрүү-шын президент болобо.

☆ Японой дээдэ сүүдэй мэдээ-нүүдэй ёһоор, 15-һаа 19 хүрэтэр наһанай 756 хүн 1947 ондо бээс хоролон үхэһэн байгаа таа, 1957 ондо тиймэ хүнүүдэй тоо 2.468 болобо. Мүн тэрэл 1957 ондо 20-һоо 24 хүрэтэр наһанай 5.240 хүн бээс хоролон үхэбэ.

☆ Бельгийн гадаадын хэрэ-гүүдэй министр Спаан Английн гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюмтэй хэлсэхэ хэхээс Ан-гли ерээ. Гадаадын хэрэгүүдэй министрнууд Баруун Берлин тухай асуудалые, «оронхы дэлгүү-рэй» асуудалнууды, Нонгын байдалые зүбшэн хэлсэхэ юм гэ-жэ тухайлагдаа.

☆ Ноябрьн 30-да Хонкайдо дээрэхэ Анибарын шахтада ну-ралга болоо. 31 шахтёрнууд на-һан шорой шулуунда булагдаа.

Америкийн Холбоото Штатууд социалис ороонуудта эсэргүүтээр тагнуул, хуйдхал хэ-лээ хэдэн зуугаад миллион доллар хүн зоной нүдэн дээрэ убайгүйгөөр гаргалшад. Угс-гамтдые, мунгөөр ямаршье хороо муухай хэрэг бэлүүхээр болон алууршадые суглу-«партизанска отряднууды» тэдэнэр эмхидхэдэг.



Хорого шарын үүр.

ТАСС-эй фотохроника.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЪЖИНИН

КОМАНДАРМ ХӨӨРЭНЭ

(Түгсэхэл. Эхинийн 3-дахы нүүрт)

най ехэ буунууд дайсанай хамгаалалгын шухала газар-нууд руу буудаа. Хахад час үнэргэб. Ябаган сэрэгүүд, танкнууд довтолгодо ороо. Сибиринхид гайхамшата хайнаар тулалдаба! Дайса-най хамгаалалгын шугамые амжалтатгайгаар сүмэлэн ороободи. Час—час хахад болоод байхада манай ам-жалтые гэршэлхэн дайшал-хы мэдээнүүд бэшгээр аб-таа. Үүр сайжа байхада гол сохилтын шүгэлдэ дайсанай хамгаалалта 12 километр үргэнөөр, 6 километр гүнээ-гымгөөр сүмэлэгдэһэн байгаа. Түрүүшын абанан процент-нууд гэхэдэ, 50 гаран танк, 72 ехэ буу болон миноме-дууд, олон зуугаад пулемёт ба буунууд, 200 автомашина байһан юм. Фашистын хоёр полк болохо ябаган сэрэгүүд бүхыдөө шахуу үгы хэгдэһэн байгаа.

Хэдэн сагай үнгэрөөд бай-хада дайсанай хамгаалалгын эгзээн нула газарта ехэ заб-һар гаргагдажа, тэрэн Клиндэхэй дайсанай танкын бүлэглэлэй ара таладань га-раха арга олгоһон байна. Декабрийн 6-най гансахан үдэртэ арминн частнууд Клиниие шүглэн 17 километр урагшаа дабшаа. Декабрийн 9-нэй үдэшэ тэдэнэр Клин-дэ дүтэлэн ошобо. 30-дахы арминн довтолго дайсанай

хойто зүгэй сохилтын бүхы-д үбэлэй саһаар хушаг-бүлэглэлэе гүн холуур бү-лэһэн абаха аюул тохёол-дуулжа, дайсан Клиней дэр-гэдэ арминн частнуудай үмэнэ өөрынгөө сэрэгүүдэе яаралтайгаар шангалдажа эхилээ. Фашистын частнуу-дые ондоо тээһээ асаралга советскэ ондоо бусад гур-бан арминуудай бэлдүүлжэ сэрэгэй түсэбтэ хүнгэдхөө.

Генерал хонирхолтой тоо-нуудые дурдана. Декабрийн 6-һаа 16 хүрэтэр гансахан 30-дахы арминн сэрэгүүд 200 гаран танк болон хуягта машина, 600 гаран ехэ буу болон миномёт, 2500 автома-шина, сэрэгэй олон бусад техникэ болон буу зэбсэгүү-дые буялан абанан, үгы хэ-һэн байна. Дайсанай 20 мян-га гаран солдат, офицернууд алагданан гү, али шархата-һан, хэдэ мянган хүнийн плендэ абтаһан байгаа. Энэ хадаа Баруун фронтын сэр-эгүүдэй абанан юумэнүүдэй минх кубинь гэжээ.

Фашистка генералнууд болон фельдмаршалнууд өвбэлдэнгөө диалдэһэниие зүбтүүлхын тула немец сэр-эгэй начальнигуудай болон сэрэгүүдэй дурдаһан элдэб янзын шалтгаануудые на-наанһаа тааруулжа эхилээ. Тэдэнэр ородой үбэл сагта гэмые тохонго, совет сэргшэ-дэй, илангаяа сибиринхид-дэй айхые мэдэхгүй бай-һанда советскэ танкнууд, оро-

дой үбэлэй саһаар хушаг-даһан үргэн дэлгэр тала дайла, муугаар хангалга, эдээ хоол дутагдалга гэхэ мэтын асуудалнууд тэдэнэй диалдэһэнэй шалтгаанинь болоһон юм. Москва шадар болоһон тулалдаан Баруун Германиин зарим генерал-нуудта хургаал болоогүй янзатай байна гэжэ Д. Д. Лелюшенко энэбхилхэн тэм-дэглэнэ. Үнөөгөө абаха ту-хай наһаашалжа, Германиин Федеративна Республика буу зэбсэгтэ ханхиргаа. Тэ-дэ дайсад, сэрэгэй түүхтэй, тусгаарлабал, совет зэбсэгэй хүсые бээ дээрээ туршанай Гудриан гэхэ мэтын гитле-ровскэ генералнууд байһан этгээдүүдэй хэлэһэн үгэ-нүүдтэй танилсаа наань бай-гаа һэн. Тэдэ дурсахалта үдэрнүүдхээ хойшо манай Зэбсэгтэ Хүсэнуудэ хангаха орон урагшаа холо хүрэтэр ябаа.

СССР-эй ДОСААФ-эй Центральна Комитетые тол-гойлод арминн генерал Ле-люшенко КПСС-эй XXII съездын делегат байһан ту-ладаа манай ажалшадай үмэнэ олон дахин үгэ хэлэ-дэг байна. Манай гүрэний хамгаалгын хүсэ шадаба-рии бэхжүүлэхэ, Эхэ оро-ноо хамгаалха мүнөө үеын тон шэнэ хэрэгсэлнүүдээр Зэбсэгтэ Хүсэнуудэ хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Програма соо хан-

дуулагдана гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Советскэ Арми бү-хы дэлхэй дээрэ эб найрам-дал сахин хамгаална.

Москва шадар болоһон ту-лалдаан тухай хөөрөлдөөн дахин боложо үнгэрөө. Со-ветскэ сэрэгэй ударидагша-дай нэгэн, Берлиниие абалга-да, Прагые сүлөөлэгдэ ха-баадалсаһан, дайшалхы ехэ зам гаранан генерал, Лени-ней 4 орденной, Улаан тугай 4 орденной, Суворовой 1-дхи шатын-хоёр орденной, Куту-зовой 1-дхи шатын-хоёр ор-денной, Багдан Хмельниц-кийн орденной, олон медаль-нуудай кавалер хадаа гитле-рэй арминн илагдшагүй бай-һан тухай худал суурха-лые 1941 оной үбэл үгы бол-гоһон хүнүүд тухайгаа ха-луунаар хөөрбэ. Байлдаа-нууд соо онсо шалгарһан ко-мандирнууд Чернышев, Шу-кин, Ляхотков, Чистов, Рот-мистров, Лесовой, Решетов, Куценко, Чанчибадзе, Сви-ридов болон бусадай нэрэ-нүүдэе генерал нэрлэбэ.

Москва шадарай газар дээрэ баатарлигаар дайла-даһан бүхы сэргшэдэе, ко-мандирнуудые, политхүдэл-мэрилэгшэдые совет аралнай инаг дуратайгаар, гүн ехээр хүндэлэн наһан ябадаг. Тэдэ-нэй баатаршалга хэтэ мүнхэ-дөө мартагдахагүй юм. Тэ-рэнь залуу үетэндэ шэнэ жэ-шээ болоно, эрлэхг зориг-той, баатарлиг, совет Эсэгэ оролдоо, коммунизмын агуу-ехэ хэрэгтэ үнэн сэхэ бай-хаар тэдэниие хүмүүжүүлнэ.

Б. ЛУКЪЯНОВ,
ТАСС-эй корреспондент.